

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 10 juni – 12:30 uur d.d. 11 juni

(lenW) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, lenW, OCW, SZW, EZK, LNV, Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- De demonstratie tegen racisme in de Bijlmer en het raadsdebat in Amsterdam met burgemeester Halsema over de demonstratie op de Dam zijn vandaag de hoofdonderwerpen in de media. De demonstratie in de Bijlmer gisteren verliep netjes: de 1,5 meter afstandsregel kon worden gevolgd en bijna iedereen droeg een mondkapje.
- Verschillende kranten (AD, Telegraaf, Trouw, Volkskrant) gaan in commentaren, analyses en opinies in op de coronawetgeving. Zij zijn vooral kritisch over de haast met de invoering, (onduidelijkheid over) de inperking van grondrechten van burgers en de zorgen over de looptijd van de wet.
- De coronaregels voor evenementen moeten worden aangepast. Niet het aantal bezoekers moet leidend zijn, maar het aantal mensen per vierkante meter. Dat zeggen zegt de sport-, cultuur- en evenementenbranche. Ook MKB-Nederland-voorzitter Vonhof geeft aan dat het kabinet het maximum van 100 mensen bij evenementen moet loslaten.
- Diverse media berichten over onderzoek naar coronamedicijnen en een coronavaccin. Zo melden Nederlandse ziekenhuizen definitief te stoppen met een studie naar 2 malariamedicijnen tegen corona. Onderzoekers geven aan wel hoopvol te zijn over de werking van het ebolamedicijn remdesivir. Het Leidse bedrijf Janssen Vaccines gaat eerder dan verwacht starten met het testen van hun coronavaccin op mensen, namelijk al vanaf de tweede helft van juli.
- Boze kermisexploitanten zijn van plan vandaag met 150 wagens te demonstreren op het Haagse Malieveld. Ze willen weer aan het werk. Van de gemeente Den Haag mochten er maar 10 wagens op de asfaltwegen naast het Malieveld parkeren. Inmiddels geeft de gemeente aan dat er meer dan 10 wagens mogen komen, maar hoeveel is niet duidelijk. De politie in Den Haag roept mensen die willen meedoen aan het kermisprotest op om niet meer naar de stad te komen.
- Het AD schrijft op de voorpagina dat uit eigen onderzoek blijkt dat tientallen gemeenten miljoenen euro's hebben moeten bijlenen. Door de coronacrisis zijn de inkomsten sterk gedaald en de uitgaven juist flink gestegen.
- De kinderopvang weigert te veel verkouden kinderen. Dat zegt ouderbelangenvereniging Boink. Een oplossing hiervoor is volgens Boink een script van RIVM voor personeel dat aangeeft wat er moet gebeuren bij welke symptomen.

Karakterisering berichtgeving

- De NOS en NU.nl starten woensdag naast het corona-liveblog nog twee andere liveblogs over de demonstratie in Amsterdam en het spoeddebat rondom de gang van zaken over het protest op de Dam.
- NU.nl constateert: 'Aantal nieuwe besmettingen (184) blijft stijgen na uitbreiding testbeleid'.
- Alleen de Telegraaf bericht vandaag over 1,5 meter regel in de luchtvaart. De krant meldt dat de afstandseis van 1,5 meter in vliegtuigcabines volgens het RIVM niet haalbaar is.
- Met een paginagrote advertentie in de Volkskrant vraagt de horeca hetzelfde behandeld te worden als de andere sectoren. 'Mark mag met meten met twee maten, maar met twee maten naar de horeca mag niet'. Op de gebruikte hashtag #horecazorg in de advertentie komt nog niet terug op Twitter.
- Trouw: 'De inkt is nog niet droog en de nieuwe coronawet ligt al onder vuur. Waar zit 'm de kneept?'
- Bij EenVandaag aandacht voor een onderzoek van de VO-Raad met als uitkomst dat middelbare scholen worstelen met de maatregel over de 1,5 meter afstand. Zij maken zich nu al zorgen maken over hoe het na de zomervakantie moet gaan.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het RIVM meldt 5 nieuwe ziekenhuisopnames en 11 coronadoden.
- Het aantal coronapatiënten op de ic is gedaald met 11. Er liggen nu nog 80 patiënten op de ic, meldt het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding.

Identiteiten

- Vijf medewerkers van het MCL ziekenhuis in Leeuwarden zijn besmet met het coronavirus.

Schade

- Tientallen gemeentes hebben miljoenen moeten bijlenen bij de BNG om salarissen, uitkeringen en subsidies te kunnen betalen. Door de coronacrisis zijn de inkomens van de gemeentes sterk gedaald en zijn de inkomsten juist gestegen.
- Het Zeeuwse havenbedrijf North Sea Port heeft 23 procent minder goederenoverslag in de maand mei als gevolg van de coronacrisis. Ook passeerden 33 procent minder schepen.
- De wegenbouwsector maakt zich zorgen over de toekomst. Het aantal offertes en aanbestedingen neemt af en de werkvoorraad wordt minder. Er wordt gevreesd voor ontslagen over een aantal maanden. Dat blijkt uit een enquête van Bouwend Nederland.
- De omzet in de transportsector als geheel daalde in de eerste drie maanden van 2020 met 1,5 procent ten opzichte van een jaar eerder.
- De omzet van luchtvaartmaatschappijen is in de eerste drie maanden van 2020 met 14% gedaald blijkt uit cijfers van CBS. De omzet in de sector als geheel daalde met 1,5% ten opzichte van een jaar eerder.
- Een vijfde van de Nederlandse bedrijven kampt met betalingsproblemen. En nog eens een derde denkt het in de huidige situatie nog maar drie maanden uit te kunnen zingen. Dat blijkt uit een enquête van VNO-NCW en MKB-Nederland onder 112 brancheorganisaties.
- De coronacrisis gaat de pijn op de Europese arbeidsmarkt op korte termijn verergeren. Veel banen die op lange termijn al onzeker waren door automatisering en robotisering, kunnen nu extra snel verdwijnen. Dat stelt McKinsey in een analyse van de vooruitzichten voor de Europese arbeidsmarkt.

Scenario's

- In het derde kwartaal van 2020 verwacht 70% van de bedrijven in de technologische industrie een omzetzak, meldt werkgeversorganisatie FME. Dit heeft ook effecten op de liquiditeitspositie van deze bedrijven met als gevolg een verlies van innovatie- en concurrentiekracht.
- In De Volkskrant gaat economiedirecteur Haegens in op de vooruitzichten van een 'tweede ronde' van de economische crisis: "Hoe heviger het virus oplaait dit najaar, hoe langer een vaccin op zich laat wachten, hoe groter de kans dat de huidige economische recessie gezelschap krijgt van een zware financiële crisis." Ook Maarten Schinkel waarschuwt in NRC voor een 'onberekenbare oorlogsrecessie in vredetijd'.
- De bloembollenvereniging KAVB maakt zich zorgen over mogelijke financiële gevolgen voor leliekwekers. De wereldhandel ligt nog vrijwel stil. Handelaren uit China, waar lelies geliefd zijn, willen als gevolg van de crisis minder geld betalen dan afgesproken.

Informatiebehoefte

- Volgens de WHO is het nog niet duidelijk wat voor invloed de seizoenen hebben op de verspreiding van het coronavirus. Volgens expert Mike Ryan (WHO) moeten we niet de hoop hebben dat de stijgende temperatuur op het noordelijk halfrond tijdens de zomer 'de oplossing zal zijn voor het virus'.
- De Telegraaf meldt dat het Nederlands Referentielaboratorium voor Bacteriële Meningitis een daling van ziekten zoals hersenvliesontsteking en bloedvergiftiging ziet. De grootste impact komt door de hygiënemaatregelen en de social distancing. Ook het aantal kinderziekten zoals buikgriep, oor- of oogontsteking, kinkhoest en krentenbaard namen met tienduizenden gevallen af.

- De Leidse drogisterij Boerhaave biedt vanaf vrijdag een corona-zelftest aan. Met de test kan aangetoond worden of iemand corona heeft gehad. Voor zover de eigenaar weet, heeft slechts een handjevol drogisterijen de test nu in huis.
- Op de social mediakanalen van BZ vragen verschillende mensen zich af waarom de Nederlandse reisadviezen voor Oostenrijk, Turkije en Polen op oranje blijven staan, terwijl Nederlanders (binnenkort) welkom zijn in die landen.
- Universiteiten hebben duizenden aanmeldingen meer binnen gekregen in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Dit blijkt uit cijfers van de VSNU.
- De Europese Commissie wil desinformatie over Covid-19 harder gaan aanpakken en noemt China en Rusland als actieve verspreiders. De Commissie kondigt aan bestaande richtlijnen voor sociale media rond de aanpak van desinformatie aan te scherpen.
- VVD-Kamerleden Koopmans en Dijkstra hebben Kamervragen gesteld over het effect van de crisis op zeevarenden.
- Het omlaag brengen van de staatsschuld kan best over een aantal generaties worden uitgesmeerd, zegt DNB-president Knot. Nederland heeft hiervoor voldoende buffers. Knot krijgt hierbij bijval van CPB-directeur Pieter Hasekamp. In het zwaarste scenario van het CPB ligt het de staatsschuld op 75%. "Nederland kan dit soort schuld niveaus aan."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- Uit onderzoek van Tilburg University waarvoor vijfduizend thuiswerkende Europeanen zijn ondervraagd blijkt dat 57,4% liever thuis werkt.
- Thuiswerkers hebben minder last van tijdsdruk, komen minder in de knel met de balans tussen werk en privé, en hun welzijn is hoger. Toch krijgen ze vaak een lagere beoordeling van hun leidinggevende. Dat blijkt uit onderzoek van Maral Darouei, onderzoeker aan de Universiteit Leiden.

Veiligheid

- Ouderen zijn vaker online tijdens de coronacrisis, maar daardoor een makkelijke prooi voor oplichters.

Onderwijs

- Studenten die nu een lerarenopleiding of een andere pedagogische opleiding volgen, gaan komende zomer scholieren helpen die door de coronacrisis achterstanden hebben opgelopen. Naar schatting gaat het om duizenden leerlingen op basis- en middelbare scholen. OCW en de hogescholen en universiteiten hebben hierover afspraken gemaakt.
- Bij EenVandaag een item over de middelbare scholen die worstelen met de regels voor afstand houden en de inrichting van het onderwijs door corona. De scholen maken zich nu al zorgen over de start van het nieuwe schooljaar. Dat blijkt uit onderzoek van de VO-raad onder ruim 454 schoolleiders.
- Hoogleraar Tom van der Meer en hoofddocent Jeroen de Ridder schrijven in een uitgebreid opiniestuk in de Volkskrant dat zij het een slecht idee vinden om studenten uit de spits te weren na de coronacrisis, zoals de planbureaus voorstellen. Dit idee kent een "verborgen prijskaartje" betogen zij.

Gemeenten

- VNG verwacht dat dat het merendeel van de gemeenten kortlopende kredieten zal moeten afsluiten vanwege financiële tekorten. Zodra het Rijk met de beloofde financiële compensatie komt, denken de gemeenten de leningen weer te kunnen aflossen.

Arbeidsmarkt

- PvdA en SP vinden dat de overheid werknemers moet doorbetalen als zij met lichte coronaklachten thuis moeten blijven. Aanleiding zijn de problemen in de slachterijen waar veel werknemers nulurencontracten hebben.

Economie en bedrijfsleven

- Kermisexploitanten hebben van de gemeente Den Haag toestemming gekregen om te protesteren op het Malieveld, maar hier zijn wel voorwaarden aan verbonden. Zo mogen er maximaal tien kermisvoertuigen of vrachtwagens op de Boorlaan langs het Malieveld worden neergezet. Belangenbehartiger BOVAK zegt zich niet gaan houden aan de voorwaarden.
- De ECB overweegt een 'bad bank' op te richten om leningen die mogelijk niet worden afgelost onder te brengen.
- De Belastingdienst ontvangt veel meer meldingen van poging tot phishing waarbij de oplichter zich voordoeft als de Belastingdienst. Het aantal meldingen ligt twee tot drie keer zo hoog als normaal. "Tijdens de coronacrisis zagen we een piek van tussen de 10.000 en 12.000 meldingen per week." Dat is inmiddels weer afgezwakt naar 4000 tot 6000 meldingen per week.

Weg

- Rijkswaterstaat merkt dat de drukte op de Nederlandse wegen gestaag toeneemt. In een aantal provincies, waaronder Zuid-Holland en Overijssel, is de verkeersintensiteit weer op het niveau van voor de coronacrisis.
- Het plaatsen van schermen tussen de eerste en tweede zitrij in onder meer taxi's mag, mits er aan verschillende veiligheidsvoorwaarden is voldaan. Een scherm tussen bestuurder en passagiers brengt grote risico's met zich mee. Dit advies van de RDW geldt voor personenauto's en lichte bedrijfsauto's. De RDW buigt zich nog over schermen in bussen.

Luchtvaart

- In een column over vliegreizen zegt Telegraaf-columnist De Jong dat ze het zou aandurven om in een vliegtuig dicht op elkaar te zitten voor een vakantie. Volgens haar zijn de strenge maatregelen acceptabel en afdoende. Wel adviseert ze in plaats van te vliegen met de auto of in eigen land op vakantie te gaan.
- De grootste bond van het cabinepersoneel, VNC, gaat een conflict met KLM voorleggen aan de kortgedingrechter. Het gaat om de plannen overtollig personeel te ontslaan.

Openbaar vervoer

- Brancheorganisatie OV-NL meldt dat passagiers gehoorzaam om gaan met de coronaregels. Het aantal uitgedeelde boetes is laag en de meeste reizigers dragen een mondkapje.

Milieu

- Samen met de Plastic Soup Foundation introduceert NederlandSchoon een nieuw landelijk corona-afvalpictogram. Dit moet Nederlanders erop attenderen dat mondkapjes en wegwerphandschoenen in de afvalbak thuisshoren.

Koninkrijksrelaties

- Bonaire opent op 1 juli het luchtruim voor reizigers uit de Benelux, Frankrijk en Duitsland. Het gaat om 1000 toeristen per week die binnen drie dagen voor hun vlucht moeten zijn getest. Op Aruba zijn vanaf 1 juli toeristen uit Europa, Canada en vrijwel alle landen uit het Caribisch gebied welkom, mits zij een test laten afnemen.

Internationaal

- Duitsland stopt vanaf 15 juni de controles aan de grenzen met Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk en Denemarken.

Betekenisgeving

Reacties op aanpak Nederlandse overheid

- De coronaregels voor evenementen moeten worden aangepast. Niet het aantal bezoekers moet leidend zijn, maar het aantal mensen per vierkante meter. Dat zegt de sport-, cultuur- en evenementenbranche.

Zij gaan plannen maken om bij wijze van proef evenementen te kunnen organiseren met meer mensen dan toegestaan.

- Het kabinet moet het maximum van 100 mensen bij evenementen loslaten. Dat zegt voorzitter van MKB Nederland, Jacco Vonhof. "Laat nou het aantal niet leidend zijn, maar de manier waarop je ze faciliteert."
- Volgens Vonhof gaan er nog discussies komen over de coronamaatregelen die ondernemers hard raken. Vonhof vreest dat het draagvlak voor de maatregelen zal afnemen. Ook zijn er zorgen over de coronawet die sectoren als de horeca hard kunnen raken.
- De ov-sector en reizigersclubs willen dat de coronabeperkingen in trein, bus, tram en metro vanaf 1 juli weer helemaal worden opgeheven. Ook de fiets zou weer mee de trein in moeten. Het ministerie van IenW heeft advies gevraagd aan het RIVM en OMT onder welke voorwaarden dat veilig mogelijk is.
- De reiziger kan in de daluren weer terugkeren in het openbaar vervoer. Dat stelt reizigersvereniging Rover in een exit-plan. Rover pleit voor stapsgewijze versoepelingen om het openbaar vervoer op een veilige manier terug naar normaal te brengen.
- Door de uitbraak van het coronavirus ligt de ballonvaart volledig stil. Ondernemers zien hun winst hierdoor in rook opgaan en zijn bovendien gefrustreerd omdat de rest van de luchtvaart wel weer mag opstarten.
- Bioscoopketen Pathé kijkt positief terug op de eerste week na de heropening op 1 juni. In de eerste negen dagen hebben bijna 100.000 mensen de bioscoop bezocht.

Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19

- Verschillende kranten (AD, Telegraaf, Trouw, Volkskrant) gaan in commentaren en opinies in op de coronawetgeving. Het AD schrijft in het commentaar dat er met het principe om verordeningen vast te leggen in een wet niets mis is, maar dat zo'n wet niet 'met haast en vliegwerk' kan worden aangenomen. Ook De Telegraaf stelt in het commentaar dat de spoedwet vrij ver gaat: 'haastige spoed is zelden goed, helemaal als dat leidt tot het opofferen van democratische spelregels en grondrechten'. Het commentaar in de Volkskrant stelt dat noodverordeningen met het incidentele karakter in deze tijden beter passen dan een coronawet met gebreken van willekeur en tijdsduur. Columnist Sitalsing schrijft in dezelfde krant dat het kabinet zich niet tussentijds wil laten evalueren, maar er wel 'met bloedspoed een wet doorheen wil jagen', zodat 'de overheid ons tot in de lengte der dagen kan achtervolgen met anderhalvemetergeboden en andere grondrechten kan inperken zonder dat de TK daar vooraf veel over te zeggen heeft'.
- Trouw gaat met een analyse in op de nieuwe coronawet en waarom de wet onder vuur ligt. De grootste kritieken zijn dat er zoveel haast wordt gemaakt met de invoering, er wordt onvoldoende duidelijk gemaakt waarom de overheid ingrijpt op belangrijke vrijheden van burgers, wat de verantwoordelijkheden zijn van gemeenten en hoe burgers bezwaar kunnen indienen.
- Verschillende experts van de RUG stellen in de Volkskrant dat er van alles mis is met de nieuwe wet. Hoogleraar staatsrecht Elzinga vindt dat een dergelijke nieuwe wet draagvlak moet creëren en democratische inspraak warborgen, maar dat doet het geen van beide. Hoogleraar bestuursrecht Bröning ziet op dit moment nog allerlei tekortkomingen. Noodrechtsspecialist Wierenga noemt de spoedwet juist een verbetering en vindt het verbazingwekkend dat er zoveel ophef is ontstaan over de coronawet.

Luchtvaart

- De afstandseis van 1,5 meter is in een vliegtuigcabine niet haalbaar. Dat zegt het RIVM. "Schiphol en KLM zullen het loodje leggen als Nederland met eigen, aparte veiligheidsregels komt", concludeert De Telegraaf.
- Na online ophef door onder andere actiegroep Schipholwatch heeft KLM een twee jaar oude blog offline gehaald over verhoogde risico's van ziekteverspreiding (griep) in vliegtuigen. Schipholwatch benoemde tegenstrijdigheid tussen de blog en de coronamaatregelen.
- Transavia en KLM moeten volgende week voor de rechter verschijnen omdat ze weigeren geld terug te geven aan passagiers van wie de vlucht is geannuleerd. De eerste grote collectieve rechtszaak begint 16 juni tegen KLM.

Economie en bedrijfsleven

- FME-voorzitter Dezentjé Hamming (belangenbehartiger technologische industrie) stelt dat het kabinet tempo moeten maken met een investeringsfonds. In het derde kwartaal van 2020 verwacht 70% van de bedrijven in deze sector een omzetsdaling.

Publieke sector

- Werknemers in de publieke sector mogen niet de dupe worden als de overheid moet gaan bezuinigen. Daarvoor vrezen de vakbonden wel. Zij doen daarom een appel op Tweede Kamerleden, ministers en werkgeversorganisaties voor 'een herwaardering van de publieke sectoren'.

Gemeenten

- Volgens Van Veller van adviesbureau Berenschot is er bij gemeenten vooral nog veel onduidelijk hoe het geld voor gemeenten vanuit de Rijksoverheid verdeeld gaat worden. Hij stelt dat er ruimte voor interpretatie is in de brief van minister Ollongren over compensatie voor decentrale overheden.

Nertsenfokkerijen

- Partijen in de Tweede Kamer willen dat nertsenfokkerijen eerder stoppen. PVV en PvdD noemen dit een goed moment om bedrijven niet meer te vullen. GroenLinks, D66 en PvdA willen dat nertsenfokkerijen het werk eerder stil leggen. VVD, de SP en de ChristenUnie, pleiten voor compensatie voor de nertsenhouders, om deze over te halen te stoppen. D66 is kritisch en maant het kabinet zuinig te zijn met het belastinggeld.

Zorg

- Een groep hoogleraren, longartsen, urologen en huisartsen pleit in een manifest dat de zorg simpeler moet. Zonder veel bureaucratie, met minder marktwerking en strakker door de overheid geleid. Ze worden naar eigen zeggen gesteund door ruim duizend collega's. Volgens de groep heeft de coronacrisis "de problemen waarmee de gezondheidszorg al jaren te kampen heeft nog pijnlijker zichtbaar" gemaakt.
- De Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten (NFK), Borstkanker Vereniging Nederland, Stichting Darmkanker en Stichting Olijf trekken aan de bel bij het Ministerie van VWS. Belangenbehartiger Irene Dingemans (NFK) zegt dat ze organisaties zich klaar maken voor een 'inktzwart scenario'. "Al die uitgestelde zorg komt de komende maanden als een golf over ons heen". De nood wordt bovendien alleen maar groter omdat onderzoeken starten met beperkte capaciteit.
- Ziekenhuizen in Brabant en Limburg kijken terug op de afgelopen maanden en stellen dat zij een code zwart naderden ondanks de verdubbeling van het aantal ic-bedden. Een protocol dan wel richtlijn om in deze situatie te hanteren, als die zich voordoet zou van groot belang zijn om zorgprofessionals enige houvast te geven.
- Inzake de voorbereiding op de tweede golf waarvoor Ernst Kuipers is gevraagd zegt het Amsterdam UMC dat het structureel oprekken van het aantal IC-verpleegkundigen op patiënten naar 1 op 4 onverantwoord zou zijn. Uit wetenschappelijke studies zou blijken dat de kwaliteit van zorg dan omlaaggaat.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Nederlanders op IC • Zorginstellingen en personeel • Bedrijven getroffen door gevolgen van het virus of door maatregelen • Besmette zorgmedewerkers • Kermisexploitanten	• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • Familie van Nederlanders in getroffen landen • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Ouders van snotterende kinderen	• Algemeen publiek • Politici